

پیری . . الانصران الساعد والعضد الانفسان کرم و معجد الانقصان الجب و العقم
 الانكدان الیاس والندم الانوران الشمس والقمر - الاوصعان الخف والقلم الاوضران
 اللخم والوضم الولدان الصلب والرحم - الاهیعان الاکل والنکاح - الایهمان شتر مست
 وسیلاب وگویند آتش سوزان وسیلاب والله اعلم بالصواب والیه المرجع والمآب . .

فاضل دانا و شاعر توانا

میرزا محمد علی خان ناصح دامت امدادته

میرزا محمد علی خان ناصح

بقلم آقای عبرت مصاحبی نائینی

فرزند ارجمند مرحوم آقا محمد صادق تاجر اصفهانی است - در ذیقعدة
 سنه ۱۳۱۶ قدم بعرضه وجود نهاد از هفت سالگی آغاز تعلم کرد و در مدارس
 جدیدیه نه سال بتحصیل علوم معموله اشتغال داشت دو سال بعد از وفات والد
 ماجدش که در سنه ۱۳۳۰ هجری اتفاق افتاد قرائت دواوین اساتید و حفظ لغات
 و سرودن اشعار را و جنبه همت ساخت از انگاله که سال عمرش به بیست و یک

رسید صرف و نحو و معانی بیان و بدیع و منطق و مقامات حریری و حماسه ابوتمام و فقه و اصول و جزئی از فلسفه را بمرور ایام در نزد اساتید این علوم و فضیلتی عمر مانند وحید اصفهانی مدیر دانشمند مجله ارمان و میرزا محمد علیخان بامداد و میرزا رضا خان نائینی و سید منصورالدین دست‌غیبی شیرازے چنانکه باید و شاید بخواند و عروض و قافیه را نیز فرا گرفت و در عین حال در طرز نثر نویسی و سبک اشعار اساتید تتبع می‌کرد و همچنین خط نستعلیق و شکسته نستعلیق را در محضر استاد خط و ادیب بارع حاجی میرزا عبدالحمید خان ملک‌الکلامی امیرالکتاب متخاص بحامد اصلاح می‌نمود و انگاه که از اینها فراغت می‌یافت بمطالعه کتب تواریخ و تراجم رجال ادب می‌پرداخت

در سنه ۱۳۴۰ هجری که آغاز تاسیس انجمن ادبی بود وی بعضویت آن انجمن پذیرفته گردید و چندانکه مقدر روی بود در تشیید مبانی آن بکوشید هم اکنون ویرا از ارکان آن انجمن دانند و مقامش نیکو شناسند

همانا وی ادیبی مطلع و متعمق و فاضلی سخن‌سنج و محقق است آنچه خوانده نیکو دانسته و هرچه شنیده خوب دریافته و اکنون نیز چندانکه از مشاغل روزانه براساید بمصداق (اطلبوا العلم من المهدالی اللحد) دانش‌آموزی پیشه و کسب فضائل شیوه اوست

نثر را فصیح می‌نویسد - غزل را بسیار عذب و شیرین و روان و دانشین میسراید و توان گفت از غزل سرایان طراز اول این عصر است - در قصیده نیز دستی دارد - اشعار وی از هزل و جدبالغ بر چهار هزار بیت و فکاهیاتش که که در روز نامه امید بنامی جز بیخاص درج می‌گردد بامواظت اخلاقی و مطالب سودمند آمیخته و برهان قدرت طبع و وجودت قریحه این شاعر سخن‌سنج -

﴿وین هنوز اول آثار جهان افروز است﴾

نگارنده را از هشت سال پیش با وی صفائی بی‌شائبه کدورت و الفتی بی‌کلفت در کار می‌باشد - نام وی بمکارم اخلاق مذکور و بعفت و ثبات عهد و استغنائی نفس و راستگوئی و درستکاری مشهور و تزویر و چاپلوسی از شیمه وے بدور است

حلوالفکاهة مرالجد قدمرحت بشدة البأس منه رقة الغزل

آثار وی غیر از اشعار و مقالات فکاهت آمیز رساله ایست در شرح حال حکیم خاقانی و رساله در شرح حال صاحب بن عباد که هر دو با بعضی مقالات دیگر در مجله فریده ارمغان مندرج است تحشیه و تصحیح دیوان استاد ابوالفرج رونی نیز که بضمیمه سال ششم آن مجله بطبع رسیده نیز از وست بسبک حماسه هم انتخابی از اشعار فارسی کرده که ناتمام است - (عبرت)

*
*
*

آقای میرزا محمد علی خان ناصح همانگونه که آقائے عبرت مرقوم فرموده اند در مراتب ذوق و علم و اخلاق از همگان طاق و درین عصر انحطاط شعر و ادب یکی از پاسبانان ادب و ترقی دهندگان شعر محسوب می‌گردد. ده سال کم و بیش میگذرد که نگارنده را با وی بحکم سنخیت معنوی علاقه دوستی ادبی محکم است اخلاق ستوده و صحت قول و فعل از مزایای طبیعی اوست صرافیت نقد سخن شناس و نقادیت سخن گستر. در نظم و نثر دست بهمن و نیروی تهمتن دارد. در سخن شناسی که سخت نواز سخن رانست کمتر کسی پایه و مایه او میرسد و تصدیق و تکذیب وی در هر گونه سخن حجت قوی و برهاف قاطع است. آثار منظوم و منثور وی همواره زیب صفحات مجله ارمغان بوده و خواهد بود: در این اواخر بسبب کسالت مزاج که ناشی از گرفتاری روح و خیالست اندکی از کار باز مانده ولی ما آرزو مندیم که

بحکم طبع بلند خریش افکار پست دنیوی را بهیچ شمرده و خدمات ادبی خود را بیش از پیش ادامه داده بزودی شرح حال کامل قابوس و شمگیر و ابوالفتح بستنی را ضمیمه شرح حال صاحب بن عباد فرمایند (وحید)

چگونه اشتباه میکنند؟

« بقام آقای کسروی »

آقای مدیر ! در مقاله (قطران شاعر آذربایجان) که در شماره قبل چاپ گردید در پایان مقاله شرحی یاد نموده ام که اینکه دولتشاه و دیگران نام پدر شاعر تبریز را منصور یا ابو منصور نوشته و لقب هائی از قبیل (الاجل) و « العضدی » برای شاعر شمرده اند مطالب بی دلیل و بی پشت ، و گفته ام که منشاء اشتباه مؤلفان زبور این بوده که گویا در پشت یکی از نسخهای دیوان شاعر عبارتی بدینسان (قطران شاعر الامیر الاجل ابومنصور الازدی) نوشته بوده که مقصود نسبت شاعر بامیر و هسودان است ولی یکی از خوانندگان بیدانش چنان پنداشته که همگی عبارت در باره خود شاعر می باشد و همه لقب هارا از آن خود او دانسته و از این رو تصرف در عبارت نموده و آنرا بدین شکل انداخته که (الامیر قطران ابومنصور شاعر الاجلی العضدی) ، و از همین جا دولتشاه و دیگران هم آن لقب ها را برای شاعر یاد نموده و نام پدر او را ابو منصور یا منصور نوشته اند — نیز گفته ام که نظیر این گونه اشتباه و تصرف در عبارت و مطالب از مؤلفان پیشین بسیار روی داده است در آن مقاله مجال نداشته ام که نمونه هائی از آن گونه اشتباه های مؤلفان برای مثل یاد نمایم . از سوی دیگر نمی خواهم که گفته های خود را بی دلیل بگذارم